

ASISTENȚA FINANCIARĂ ACORDATĂ STATELOR MEMBRE ALE UE

Mecanismele europene de acordare a asistenței financiare au rolul de a menține stabilitatea financiară a UE și a zonei euro, întrucât problemele financiare dintr-un stat membru pot avea un impact considerabil asupra stabilității macrofinanciare a altor state membre. Asistența financiară este condiționată de anumiți parametri macroeconomici (aceasta este mai degrabă un împrumut decât un transfer bugetar), ceea ce asigură faptul că statele membre care primesc o asemenea asistență realizează reformele necesare cu caracter bugetar, economic și structural, precum și în materie de supraveghere. Reformele sunt convenite și prevăzute în documente specifice (memorandumuri de înțelegere), publicate pe site-ul [Comisiei](#) și, atunci când este cazul, pe site-ul [Mecanismului european de stabilitate](#). Pentru a răspunde crizei provocate de pandemia de COVID-19, UE a introdus o serie de instrumente financiare suplimentare cu scopul de a ajuta statele membre să își redreseze situația și de a îmbunătăți reziliența economiilor acestora în fața șocurilor.

CADRUL JURIDIC PRIMAR

- articolul 3 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE);
- articolele 2-5, 119-144 și 282-284 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE);
- protocoalele 4, 12, 13 și 14 anexate la TFUE.

OBIECTIVE

Mecanismele de acordare a asistenței financiare statelor membre ale UE au ca scop menținerea stabilității financiare a UE și a zonei euro. Acestea au o importanță fundamentală pentru întărirea cadrului economic și de guvernanță al uniunii economice și monetare ([2.6.4](#)).

REALIZĂRI

A. În mai 2010 statele membre ale UE au instituit un mecanism temporar de stabilizare pentru a-și menține stabilitatea financiară în contextul crizei datoriilor suverane. Acest mecanism se alcătuiește din două programe de împrumut, după cum urmează:

1. Mecanismul european de stabilizare financiară ([MESF](#))

În cadrul [MESE](#), Comisia poate împrumuta pe piețele financiare, în numele Uniunii, până la 60 de miliarde EUR, pe baza unei garanții implicite asigurate de bugetul UE. MESF poate acorda asistență tuturor statelor membre ale UE.

Acest mecanism a fost activat pentru Irlanda, Portugalia și Grecia (sub formă de finanțare de tip punte).

După crearea Mecanismului european de stabilitate (MES), MESF rămâne în vigoare pentru a răspunde, în special, situațiilor excepționale în care se impune utilizarea sa din motive practice, procedurale sau financiare, în general înainte de acordarea unei asistențe financiare din partea MES sau în paralel cu aceasta.

2. Fondul european de stabilitate financiară (FESF)

FESF, care a fost înființat de statele membre din zona euro ca un mecanism temporar, dispune de o capacitate totală efectivă de acordare a împrumuturilor de 440 de miliarde EUR. Împrumuturile sunt finanțate prin obligațiuni și alte instrumente de creanță plasate de FESF pe piețele de capital și sunt garantate de acționari (statele membre din zona euro).

Acest mecanism a fost activat pentru Irlanda, Portugalia și Grecia. După crearea MES, FESF nu mai oferă asistență financiară.

B. În octombrie 2012 a fost creat un mecanism de sprijin permanent, Mecanismul european de stabilitate (MES), consacrat printr-un [tratat interguvernamental](#) (adică în afara cadrului juridic al UE).

MES este la ora actuală singurul instrument permanent de [asistență financiară](#) pentru statele membre din zona euro. Capacitatea sa efectivă de a acorda împrumuturi este de 500 de miliarde EUR. Împrumuturile sunt finanțate din fondurile împrumutate de MES pe piețele financiare și sunt garantate de acționari (statele membre din zona euro).

MES a acordat asistență financiară [Spaniei, Ciprului și Greciei](#). Comisia și MES au instituit proceduri detaliate pentru [colaborarea](#) lor în procesul de acordare a asistenței statelor membre din zona euro.

MES acordă asistență financiară prin intermediul unei serii de [instrumente de acordare a împrumuturilor](#). Ca parte a reacției UE la criza provocată de pandemia de COVID-19, statele membre din zona euro au convenit cu privire la crearea unui nou instrument temporar – [Instrumentul de sprijin în contextul crizei provocate de pandemie](#).

În noiembrie 2020, statele membre din zona euro au ajuns la un acord cu privire la reformarea Tratatului privind MES în vederea consolidării setului de instrumente și a mandatului acestuia. Printre principalele modificări se numără instituirea unui mecanism comun de sprijin pentru Fondul unic de rezoluție (FUR) – ca plasă de siguranță pentru rezoluția bancară –, asigurarea unui rol mai important în definirea și monitorizarea programelor de asistență financiară, precum și crearea unor instrumente suplimentare pentru promovarea sustenabilității datoriei. Tratatul modificat se află în prezent în proces de ratificare în Italia, urmând apoi să intre în vigoare.

C. La [6 decembrie 2017](#), Comisia a venit cu o propunere privind transformarea MES într-un fond monetar european (FME).

Acest nou organism urmează să fie încadrat în legislația UE, conservând totodată structurile financiare și instituționale ale MES. În plus, FME ar reprezenta mecanismul comun de protecție pentru Fondul unic de rezoluție (FUR) în cadrul uniunii bancare. În martie 2019, Parlamentul a adoptat o [rezoluție](#) cu privire la propunerea Comisiei. În mai 2013 a intrat în vigoare „Pachetul de două acte legislative”, care este alcătuit din

două regulamente ale UE [[\(UE\) nr. 472/2013](#) și [\(UE\) nr. 473/2013](#)] aplicabile statelor membre a căror monedă este euro. Acest pachet reprezintă unul dintre elementele ce contribuie la întărirea cadrului economic și de guvernanță al UEM.

În special, Regulamentul (UE) nr. 472/2013 introduce proceduri de monitorizare și supraveghere mai stricte pentru statele membre care se confruntă sau riscă să se confrunte cu probleme grave în ceea ce privește stabilitatea financiară sau sustenabilitatea finanțelor publice.

În temeiul acestui regulament, Comisia poate decide să supună un stat membru unei supravegheri mai stricte dacă greutățile cu care se confruntă în materie de stabilitate financiară sunt susceptibile să contamineze celelalte state din zona euro. Un stat membru care solicită asistență financiară trebuie să întocmească un proiect de program de ajustare macroeconomică de comun acord cu Comisia (care acționează în cooperare cu BCE și, dacă este cazul, cu FMI).

Asistența financiară este legată, astfel, de o serie de condiții macroeconomice, care reprezintă o serie de măsuri menite să trateze sursa instabilității. Astfel se garantează faptul că statele membre care beneficiază de o asemenea asistență realizează reformele necesare cu caracter bugetar, economic și structural, precum și în materie de supraveghere.

Asistența financiară este eliberată în tranșe și poate deci să fie suspendată dacă statele membre beneficiare nu îndeplinesc obligațiile specificate în programul de ajustare.

D. Mecanismul de asistență pentru balanțele de plăți

Începând din februarie 2002, statele membre care nu fac parte din zona euro și care se confruntă sau sunt expuse unui risc puternic de a se confrunța cu constrângeri privind finanțarea externă au la dispoziție un [mecanism de asistență pentru balanțele de plăți](#).

De obicei, împrumuturile se prezintă sub forma unei asistențe financiare pe termen mediu, în general în cooperare cu FMI. Asistența financiară este condiționată de punerea în aplicare a unor politici menite să soluționeze problemele economice subiacente. Au beneficiat de asistență financiară pentru balanțele de plăți [Ungaria](#), [România](#) și [Letonia](#).

E. Răspunsul UE la pandemia de COVID-19

Drept reacție la criza provocată de COVID-19, UE a venit cu [măsuri cuprinzătoare](#), printre care o serie de instrumente financiare menite să sprijine eforturile statelor membre în combaterea crizei și a efectelor acesteia. Printre acestea se află Instrumentul european de sprijin temporar pentru atenuarea riscurilor de șomaj într-o situație de urgență ([SURE](#)) și NextGenerationEU ([NGEU](#)), în special prin intermediul Mecanismului de redresare și reziliență ([MRR](#)).

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Prin adoptarea „Pachetului de două acte legislative”, Parlamentul a contribuit la crearea unui cadru juridic la nivelul UE pentru o mai bună guvernanță economică a zonei euro, atât în ceea ce privește supravegherea bugetară, cât și procesul decizional

și procedura de supraveghere în cazul statelor membre care fac obiectul unui program de ajustare macroeconomică.

În plus, „Pachetul de două acte legislative” atribuie Parlamentului un rol de control mai proeminent, întrucât comisia parlamentară competentă poate invita instituțiile vizate (Comisia, Consiliul, Eurogrupul, BCE și FMI) la un dialog pe teme economice cu Parlamentul. Comisia competentă din cadrul Parlamentului are dreptul să fie informată în diferite etape, și anume atunci când se află în curs de elaborare un program de ajustare macroeconomică și în cursul punerii în aplicare a programului.

În 2023, Parlamentul și MES au convenit asupra unui [memorandum de cooperare](#), prin care se instituia un cadru de cooperare între Parlamentul European și Mecanismul european de stabilitate. Scopul memorandumului de cooperare este de a îmbunătăți dialogul interinstituțional dintre MES și Parlament, precum și transparența și răspunderea MES. Memorandumul de cooperare prevede că comisia competentă a Parlamentului trebuie să invite directorul general al MES să participe la un schimb de opinii cel puțin o dată pe an. De asemenea, memorandumul de cooperare detaliază și alte forme de cooperare pentru îmbunătățirea transparenței, inclusiv o vizită informală a unei delegații alcătuite din deputați în Parlamentul European la sediul MES o dată pe an și posibilitatea ca președintele comisiei competente să trimită întrebări cu solicitare de răspuns scris directorului general al MES cu privire la aspectele care intră în domeniul de competență al MES.

În plus, Parlamentul are mandatul de a [monitoriza](#) MRR, îndeosebi prin intermediul unor dialoguri periodice cu Comisia privitoare la redresare și reziliență și prin intermediul grupului său de lucru ad-hoc pentru MRR.

Pentru informații suplimentare pe acest subiect, vă rugăm să consultați site-ul web al [Comisiei pentru afaceri economice și monetare](#) și site-ul [Comisiei pentru bugete](#).

Maja Sabol / Giacomo Loi
05/2024